

Nr 636

Av herr **Holmberg**, om införande av kognatisk tronföljd.

(Lika lydande med motion nr 540 i Första kammaren)

Den konstitutionella monarkin är en värdefull tillgång för vårt lands styrelseskick. En monark, som utgör en central, över partierna stående person, är av stor betydelse för ett parlamentariskt system. Till de grundläggande och från principiell synpunkt största värdena hör att statschefs-ämbetet går i arv inom samma familj.

För att slå vakt om monarkin och trygga dess framtida ställning i vårt land bör enligt min mening kvinnlig arvsrätt till tronen införas. Detta förekommer i dag i sex av Europas nio monarkier, nämligen i Danmark, England, Grekland, Nederländerna, Luxemburg och Spanien, som formellt sett är en monarki med vakant tron.

Även i Sverige har kvinnlig tronföljdsordning förekommit i olika omgångar under 1500-, 1600- och 1700-talen. Att den icke kom att bli bestående sammanhänger med de delvis negativa erfarenheter som gjordes i vårt land och med den principiella kritik som på den tiden kunde riktas mot kvinnlig tronföljdsordning: risken för att landet genom kvinnlig regents giftermål kunde hamna under främmande makt och nackdelen med att ha en kvinnlig regent då riket var i krig.

Den kritik som förr kunde riktas mot kvinnligt regentskap torde inte längre äga någon tyngd. Kvinnlig tronföljd bör i stället betraktas som ett naturligt inslag i en modern parlamentarisk demokrati med bevarad monarki. Modern kvinnlig tronföljd torde lämpligen utformas så, att kvinnlig medlem av kungahuset dels kan bli statschef, dels kan vidarebefordra arvsrätten till legitima avkomlingar. Med dessa förutsättningar är tre typer av kvinnlig tronföljd tänkbara, nämligen:

den fullt kognatiska, där den tidigare regentens äldsta barn oavsett kön ärver kronan;

den kognatiska tronföljden, där döttrar efterträder söner och deras avkomlingar i en syskonskara; samt

den agnatisk-kognatiska tronföljden, där kvinnlig medlem av kungahuset ärver kronan i det fall dynastin saknar manlig medlem som genom män härstammar från stamfadern.

I de två första typerna av tronföljd har regentens alla barn arvsrätt innan denna övergår till vid sidan liggande led och linjer såsom regentens

syskon och syskonbarn. I den agnatisk-kognatiska tronföljdsordningen erhåller kvinnlig medlem av kungahuset arvsrätt till tronen först sedan samtliga män som härstammar från män avlidit eller eljest förlorat successionsrätt. Denna senare ordning är snarast att betrakta som en nödfallsutväg inom ramen för en i princip agnatisk tronföljd.

Jag vill förorda att man i vårt land övergår till den *kognatiska tronföljden*. Den ansluter sig tämligen väl till svensk tradition på detta område och har under lång tid praktiserats i utlandet. England tillämpar denna form alltsedan 1701, och Danmark införde den så sent som 1953. Den fullt kognatiska tronföljden har veterligen inte förekommit i något land och strider dessutom mot svensk tradition. Skäl talar däremot för den kognatiska, som uppfyller önskemålet att tronpretendenten kan uppfostras och utbildas för sitt värv.

Införande av kvinnlig tronföljd kräver ändringar i våra grundlagar, så att giftermålsbestämmelserna för prinsar och prinsessor göres likartade och så att det fastslås från vilken regent arvsrätten till tronen skall räknas.

Införande av kvinnlig tronföljd är en naturlig åtgärd i en situation där styrelseskicket utgör en sammansmältning av historiskt given monarki och modern parlamentarisk demokrati. Inga sakliga skäl kan längre åberopas mot att en kvinna bekläder statschefsämbetet. Vår monarki, som är fast förankrad hos det svenska folket, bör därför ge utrymme också för kvinnliga regenter.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att grundlagberedningen erhåller uppdrag att utarbeta förslag till de grundlagsändringar som erfordras för att införa kognatisk tronföljd i vårt land, dock utan att successionen i första led rubbas.

Stockholm den 28 januari 1970

Yngve Holmberg (m)